

การทำผลิตภัณฑ์สมุนไพร

➔ น้ำมันหอมระเหย

น้ำมันหอมระเหยคืออะไร

คือน้ำมันที่เป็นผลจากการสกัดมาจากพืชสมุนไพร ดอกไม้ ผลไม้บางชนิด อาจสกัดมาจาก ดอก ใบ ผล ก้าน เปลือก วิธีที่นิยมคือการสกัดโดยใช้วิธีการกลั่นด้วยไอน้ำ และการใช้สารเคมีเป็นตัวช่วยกลั่น แยกสารที่เป็นน้ำมันหอมระเหยที่แท้จริงออกมา

กลไกการออกฤทธิ์

น้ำมันหอมระเหยสามารถออกฤทธิ์ผ่านการซึมเข้าผิวหนัง ผ่านเข้าไปทำปฏิกิริยาทางเคมีกับฮอร์โมน หรือเอนไซม์ต่าง ๆ ในร่างกายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการความรู้สึกนึกคิด ออกฤทธิ์ผ่านการสูดดมไป กระตุ้นให้ร่างกายหลั่งสารเคมีออกมา เช่น น้ำมันหอมระเหยกลิ่นแคสรีเซจ และกลิ่นเกรพฟรุ้ต จะช่วย กระตุ้นให้สมองหลั่งสารสื่อประสาทกลุ่มเรียกว่า Enkephalins, Serotonin, Endorphins ออกมาช่วยลดความเจ็บปวด ช่วยให้ผ่อนคลาย และสงบลงได้

วิธีการใช้น้ำมันหอมระเหย

วิธีที่ง่ายและเป็นที่นิยมที่สุดคือผ่านการสูดดม ผ่านเครื่องสเปรย์กระจายกลิ่น หรือสามารถหยดไว้ในน้ำเป็นตัวกลางในการผ่านของกลิ่น อาจหยดน้ำมันหอมระเหยในภาชนะดินเผาและด้านล่างใส่เทียน จุดไว้ เพื่อให้ความร้อนเป็นตัวช่วยในการกระจายกลิ่น หรือวิธีอื่น ๆ เช่น ผ่านการนวดคลายเส้นให้น้ำมัน ได้ซึมเข้าไปในผิวหนังและกลิ่นหอมจะติดอยู่นาน ผ่านการอาบน้ำหรือแช่น้ำ หากเป็นน้ำอุ่นจะทำให้กลิ่นหอมใน ร่างกายเหมาะแก่การซึมผ่านของน้ำมันหอมระเหย จะรู้สึกสบายมากขึ้น ผ่านการประคบหรือการอบผิวก็ ทำได้ นอกจากนี้อาจผสมในเครื่องสำอาง ครีม โลชั่น สบู่ เพื่อเป็นผลิตภัณฑ์บำรุงผิวและทำความสะอาด ผิวไปพร้อม ๆ กัน

น้ำมันหอมระเหยที่จัดแสดงในงานมหกรรมสมุนไพรของบูรกรรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ประจำปี 2567

1. **อรุโณทัย (ยามเช้า)** ช่วยกระตุ้นให้สดชื่น เพิ่มพลังสำหรับการเริ่มต้นวันใหม่ ประกอบด้วย น้ำมันกลุ่มซิตรัส และเครื่องเทศสมุนไพร
2. **ทิวากาล (เวลากลางวัน)** ช่วยลดความปวด เมื่อยล้า จากการทำงาน ประกอบด้วยน้ำมันกลุ่มมินท์ และเครื่องเทศสมุนไพร
3. **พรหมกฤติ (เวลาพลั้เพล้ ยามเย็น)** ช่วยคลายความเครียด ปรับอารมณ์และสภาพจิตใจ ประกอบด้วย น้ำมันกลุ่มซิตรัส และดอกไม้บานาชนิด
4. **อันริกา (เวลากลางคืน)** ช่วยทำให้ผ่อนคลาย และช่วยการนอนหลับ ประกอบด้วยน้ำมันกลุ่มดอกไม้บานาชนิด กลุ่มซิตรัส และยูคาลิปตัส
5. **ดรุณี (สำหรับวัยรุ่น วัยทำงาน)** ช่วยทำให้สดใส มีพลัง สำหรับการทำกิจกรรมระหว่างวัน ประกอบด้วย น้ำมันกลุ่มซิตรัส และดอกไม้บานาชนิด

ห้องปฏิบัติการโรงงานต้นแบบผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพร
ทีมงานจัดการความรู้ สถาบันวิจัยสมุนไพร 2567

การทำผลิตภัณฑ์สมุนไพร

▶ ผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผมและหนังศีรษะจากสารสกัดสมุนไพร

สารสกัดสมุนไพร

- สารสกัดกิ่งอ่อน: เตรียมโดยวิธี reflux และระเหยแห้งด้วยเครื่อง rotary evaporator มีสารสำคัญ คือ Catechin มีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ
- สารสกัดเหง้ากระทือ: เตรียมโดยวิธีการหมัก และระเหยแห้งด้วยเครื่อง rotary evaporator มีสารสำคัญ คือ Zerumbone มีฤทธิ์ต้านเชื้อรา แก้อักเสบ
- สารสกัดว่านสาวหลง: เตรียมโดยวิธี reflux และระเหยแห้งด้วยเครื่อง rotary evaporator มีสารสำคัญ คือ Chlorogenic acid ซึ่งเป็นสารกลุ่มฟลาโวนอยด์

ผลิตภัณฑ์ที่จัดแสดงในงานมหกรรมสมุนไพรของบูรกรรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ประจำปี 2567

1. แชมพูครีมนวดผมผสมสารสกัดกิ่งอ่อน

บำรุงหนังศีรษะช่วยยับยั้งแบคทีเรีย และลดอาการผมร่วง เหมาะกับผมย้อมสี ทำให้สีติดทนนาน และเป็นแชมพูที่ไม่มีส่วนผสมของโซเดียมคลอไรด์

2. แชมพูครีมนวดผมผสมสารสกัดกระทือและกิ่งอ่อน

บำรุงเส้นผม รากผมให้แข็งแรง ผมนุ่ม ช่วยขจัดเชื้อราบนหนังศีรษะ ลดการแตกปลายของเส้นผม เหมาะกับผมย้อมสี ทำให้สีติดทนนาน และเป็นแชมพูที่ไม่มีส่วนผสมของโซเดียมคลอไรด์

3. แชมพูครีมนวดผมผสมสารสกัดว่านสาวหลง

สมุนไพรว่านสาวหลง มีกลิ่นหอมเฉพาะตัว เมื่อนำมาผสมในแชมพู และครีมนวดผม จะมีกลิ่นหอมอ่อน ๆ บำรุงเส้นผม รากผมให้แข็งแรง ผมนุ่ม ช่วยขจัดเชื้อราบนหนังศีรษะ เหมาะกับผมย้อมสี ทำให้สีติดทนนาน และเป็นแชมพูที่ไม่มีส่วนผสมของโซเดียมคลอไรด์

ห้องปฏิบัติการวิจัยเพื่อแยกสารสำคัญจากสมุนไพร
ทีมงานจัดการความรู้ สถาบันวิจัยสมุนไพร 2567